

Agentschap NL
Ministerie van Economische Zaken

FOCUS op speur- en ontwikkelingswerk

Het gebruik van de WBSO in 2009

>> Als het gaat om innovatie

FOCUS op speur- en ontwikkelingswerk

Het gebruik van de WBSO in 2009

Voorwoord

Voor u ligt het jaaroverzicht van Agentschap NL over de WBSO. Agentschap NL is ontstaan uit de samenvoeging van SenterNovem, de EVD en Octrooicentrum Nederland.

Via de fiscale regeling WBSO kunnen bedrijven een tegemoetkoming krijgen in de loonkosten van werknemers die speur- en ontwikkelingswerk (S&O) verrichten. In deze nieuwste uitgave van 'Focus op speur- en ontwikkelingswerk' staan gedetailleerde gegevens over het gebruik van de WBSO in 2009 en doen we verslag over interessante ontwikkelingen en opvallende resultaten. De gegevens zijn onder andere gerubriceerd naar provincie, bedrijfssector (SBI) en technologiegebied (BSI). Speciale aandacht wordt besteed aan de uitbreiding van de WBSO met ICT-diensten en de verhoging van het budget als tijdelijke maatregel tegen de huidige economische crisis. Het jaaroverzicht is geïllustreerd met een aantal projecten dat door de WBSO is ondersteund.

We hopen dat dit jaaroverzicht een helder inzicht geeft in de resultaten van deze veel gebruikte innovatie stimuleringsregeling.

Met vriendelijke groet,

Dr. J.G. Sibelt

Manager Fiscale en Regionale Innovatiestimulering
NL Innovatie
Agentschap NL

Bioré
CORK NONA
Transparent

Isolaert de zonne met holle kork

Isolaert de zonne met holle kork

Inhoud

Inleiding	6
Gebruik van de WBSO	9
Ontwikkeling van de WBSO	11
Startende ondernemers in de WBSO	14
Dienstensector	16
ICT-Diensten	18
Tijdelijke verhoging van het budget	21
Veranderingen per provincie	24
Dominant technologiegebied per provincie	26
Bedrijfssectoren naar S&O-arbeidsjaren	28

Inleiding

De WBSO is een fiscale innovatie stimuleringsregeling van het Ministerie van Economische Zaken. Bedrijven die nieuwe producten, processen, programmatuur of diensten ontwikkelen, technisch (wetenschappelijk) onderzoek verrichten, of de technische haalbaarheid van een eigen R&D-project willen onderzoeken, kunnen via de WBSO een tegemoetkoming krijgen in de loonkosten van werknemers die speur- en ontwikkelingswerk (S&O) verrichten. Het concrete voordeel is een vermindering van de te betalen belasting of loonheffing.

De regeling heeft de afgelopen jaren een aantal veranderingen ondergaan. Deze hadden allemaal tot doel om de WBSO aantrekkelijker te maken voor bedrijven. Zo zijn de vaste data vervallen waarop een aanvraag kon worden ingediend (vanaf 2006 kunnen aanvragen het hele jaar door worden ingediend) en is er een nieuwe manier van uurloonberekening ingevoerd. In 2009 is de S&O-definitie uitgebreid met de ontwikkeling van programmatuur ten behoeve van ICT-diensten. Hiervoor heeft het kabinet in het jaar van zijn beëdiging in 2007 zo'n 20 miljoen euro uitgetrokken. Naast deze structurele verhoging van het budget heeft het kabinet in het voorjaar van 2009 ingestemd met een incidentele verhoging van 150 miljoen euro om bedrijven een steuntje in de rug te geven tijdens de huidige economische crisis.

Het spreekt voor zich dat de verruiming van de WBSO in de richting van ICT-diensten heeft bijgedragen aan de toegenomen belangstelling voor de WBSO. Echter, ook de incidentele budgetverhoging heeft geleid tot een toename van het aantal ondernemers dat van de WBSO gebruik heeft gemaakt. Het aantal aanvragers is in 2009 buitengewoon fors toegenomen ten opzichte van 2008. Het totaal aantal bedrijven en kennisinstellingen dat in 2009 gebruik heeft gemaakt van de WBSO bedraagt 16.620 (tegenover 13.450 een jaar eerder). Ook zijn in 2009 meer S&O-uren toegekend dan het voorafgaande jaar. In 2008 werden nog 62.400 arbeidsjaren aan speur- en ontwikkelingsuren toegekend, in 2009 is dat opgelopen tot 67.600. Opvallend is dat de groei van het aantal aanvragers vooral te danken is aan het kleinbedrijf in Nederland (minder dan 10 medewerkers). Hierdoor is er ook relatief meer fiscaal voordeel naar het MKB gegaan. In totaal hebben het bedrijfsleven en de kennisinstellingen zo'n drie miljard euro aan S&O-loon uitgegeven. Ruim de helft hiervan werd uitgegeven door bedrijven met minder dan 250 werknemers. Het aantal starters is in 2009 gestegen tot 3.430 (tegenover 2.550 een jaar eerder). Zij besteedden in totaal voor ruim 179 miljoen euro aan S&O-loonkosten.

Uit een extern uitgevoerde evaluatie blijkt bovendien dat de WBSO doet wat zij beoogt, namelijk S&O bij bedrijven stimuleren. Ondernemers die gebruik maken van de WBSO besteden namelijk dat bedrag in zijn geheel aan speur- en ontwikkelingswerk en doen daar zelf nog een bedrag uit eigen middelen bovenop. Dit effect is bij MKB-bedrijven het sterkst.

Duurzame energie

Home Energy ontwikkelde met hulp van de WBSO de Energy Ball: een bolvormige windturbine met rondgebogen rotorbladen. De voordelen: een betere benutting van windenergie, geen slagschaduw én nagenoeg geluidloos. Het geheim van de Energy Ball schuilt in de vondst dat je met een bolvorm meer energie uit wind kunt halen. Home Energy ontwikkelde het idee verder tot een marktrijp product.

Gebruik van de WBSO

In 2009 is het aantal toegekende aanvragen gegroeid naar een record aantal van ruim 25.700. Dit is mede het directe gevolg van de verruiming van de WBSO met de ontwikkeling van programmatuur ten behoeve van ICT-diensten.

Een belangrijk aspect is ook het toegekende bedrag aan afdrachtvermindering. Dit bedrag is om meerdere redenen fors gegroeid ten opzichte van 2008.

Op de eerste plaats is er tijdelijk meer budget vrijgemaakt. De budgetverhoging van 150 miljoen euro maakt onderdeel uit van het maatregelenpakket waarmee de Nederlandse overheid probeert de huidige economische crisis te bezweren.

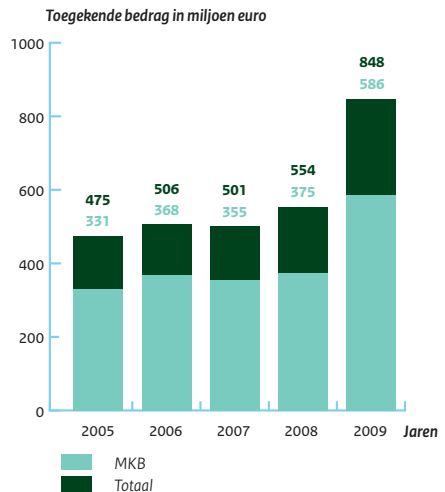
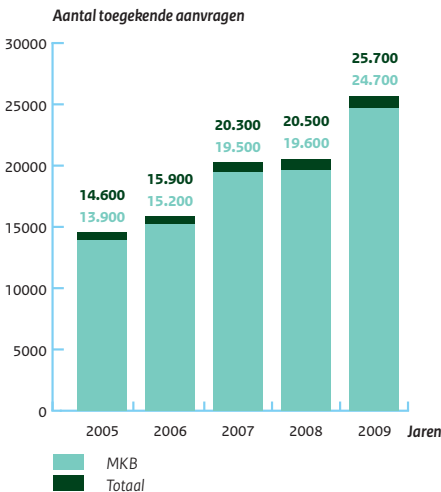
Op de tweede plaats is de groei van de toegekende afdrachtvermindering te verklaren door de genoemde definitieverruiming in de richting van ICT-diensten.

Ten derde is het gemiddelde S&O-uurloon aanmerkelijk gestegen, wat ook een opstuwend effect heeft gehad op het totale toegekende bedrag.

Overigens is de wijziging van de uurloonberekening ingegeven door de wens om de WBSO verder te vereenvoudigen en de regeldruk te verminderen. Ondernemers hoeven nu niet langer zelf het uurloon te berekenen maar alleen nog de BSN-nummers van de S&O-medewerkers aan te leveren. Naast vereenvoudiging leverde de wijziging in 2009 dus ook nog eens meer fiscaal voordeel op.

Het totale bedrag dat aan S&O is toegekend, is hoger dan het budget van de regeling. Dit is geen probleem omdat een aanvraag voor een tegemoetkoming in loonkosten voor S&O moet worden ingediend vóórdat de S&O-werkzaamheden worden verricht. In de praktijk betekent dit dat ondernemers in de aanvraag een schatting moeten opgeven van het aantal S&O-uren voor de komende periode. De ervaring leert dat niet alle aangevraagde S&O-uren worden gemaakt en dat ook niet alle ingediende projecten worden uitgevoerd. Wel is het zo dat door de in 2006 ingevoerde verruiming van de indieningsmogelijkheden een groter deel daadwerkelijk verrekend wordt. Dit komt omdat ondernemers met grotere nauwkeurigheid kunnen inschatten hoeveel S&O-uren zij gaan maken en welke loonkosten daarbij horen.

Kleinere bedrijven dienen verreweg de meeste aanvragen in. Het aandeel van het MKB in het totale aantal aanvragen blijft met 96 procent stabiel. Ruim 69 procent van het totale bedrag is toegekend aan het MKB. Het MKB is traditiegetrouw de groep die het meest van de WBSO profiteert. Het totale toegekende bedrag aan S&O is in 2009 uitgekomen op 848 miljoen euro.

Figuur 1. Toegekende aanvragen
Ontwikkeling van het totale aantal toegekende aanvragen en het aantal aanvragen dat is toegekend aan het MKB in de periode 2005 tot en met 2009

Figuur 2. Toegekend bedrag aan afdrachtvermindering
Ontwikkeling van het totale toegekende bedrag en het toegekende bedrag aan het MKB in de periode 2005 tot en met 2009 (in miljoen euro)

Ontwikkeling van de WBSO

Het is belangrijk dat de WBSO goed aansluit bij de behoeften van de bedrijven en kennisinstellingen die aan S&O doen. Een goede indicator hiervoor is het totaal aantal S&O-arbeidsjaren waarvoor WBSO wordt aangevraagd.

Het aantal S&O-arbeidsjaren (één S&O-arbeidsjaar is gelijk aan 1.400 uren speur- en ontwikkelingswerk) bepaalt voor een belangrijk deel de vitaliteit van de WBSO. In figuur 3 is te zien dat dit aantal de laatste jaren gestaag is blijven groeien. In 2009 is het aantal S&O-arbeidsjaren uitgekomen op 67.600 tegenover 62.400 in 2008. De WBSO blijft in trek!

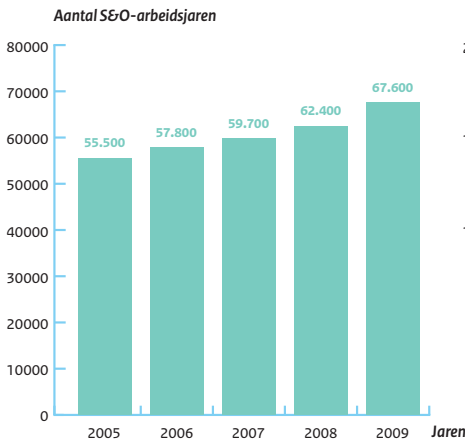
Een andere indicator voor de mate waarin uitvoering en gebruik op elkaar zijn afgestemd is het aantal bedrijven en kennisinstellingen dat WBSO aanvraagt.

In 2009 telde de WBSO bijna een kwart meer bedrijven dan het jaar ervoor. Het totaal aantal bedrijven en kennisinstellingen, dat in 2009 gebruik heeft gemaakt van de WBSO, komt daarmee op 16.620.

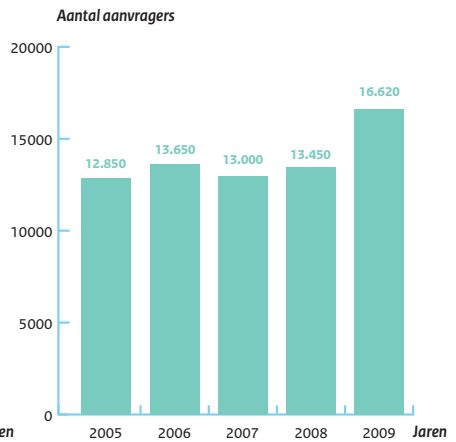
Deze toename van ruim 3.000 ondernemers met een S&O-verklaring komt vooral door de toevoeging van de ontwikkeling van programmatuur ten behoeve van ICT-diensten aan de definitie. Zo'n 1.500 extra ICT-bedrijven hebben hierdoor gebruik kunnen maken van de WBSO.

Deze groep bestaat voor een relatief groot gedeelte uit bedrijven met minder dan 10 medewerkers. Voor nog eens 1.000 ondernemers was de verhoging van het budget reden om een aanvraag in te dienen. Deze nieuwe of na een tijdelijke afwezigheid teruggekeerde aanvragers zijn mogelijkwerwijs op de WBSO geattendeerd door de aandacht voor het crisispakket in de media of aangetrokken door de hogere tarieven. Het extra budget van 150 miljoen euro is namelijk over de aanvragers verdeeld door de tarieven van de eerste schijf (tot 150.000 euro loonkosten) en de tweede schijf (boven de 150.000 euro loonkosten) aanzienlijk te verhogen.

Van de overige 500 aanvragers die de groei veroorzaken wordt aangenomen dat zij los van bovengenoemde redenen WBSO zijn gaan aanvragen. De WBSO groeit namelijk al sinds jaar en dag ook als er geen sprake is van wijzigingen in S&O-definitie, indieningswijze of budgetverhoging.

Figuur 3. S&O-arbeidsjaren
Ontwikkeling van het totale aantal S&O-arbeidsjaren in de periode 2005 tot en met 2009

Figuur 4. Aantal aanvragers
Ontwikkeling van het totale aantal aanvragers in de periode 2005 tot en met 2009

Innovatieve verven

Ursa Paint ontwikkelt en produceert duurzame verven. Hun Aquamarijn natuurverf, met plantaardige oliën als bindmiddel, is uniek in Nederland. Het bedrijf heeft met steun van de WBSO veel onderzoek gedaan om de verven duurzaam en watergedragen te maken. Er is vooral veel speurwerk verricht naar de omschakeling van terpentijn naar water.

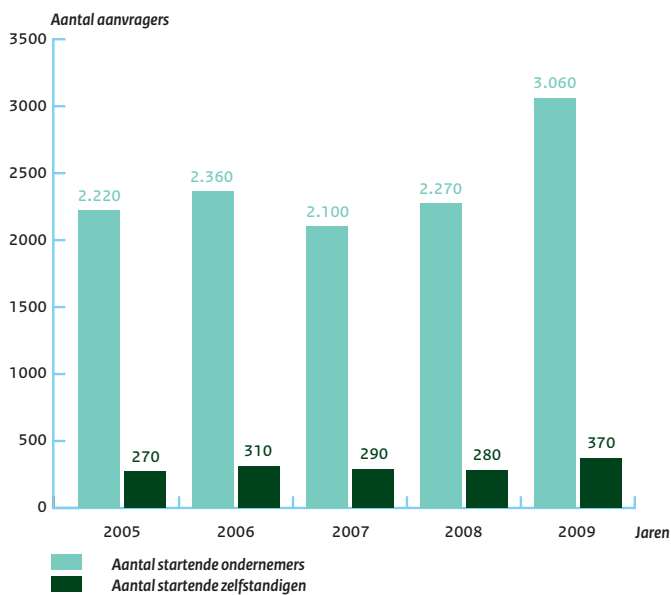
Startende ondernemers in de WBSO

Ondernemers die net een onderneming zijn begonnen en daarbij S&O uitvoeren kunnen gebruik maken van een extra steun in de rug van de WBSO. Zij hebben recht op een hoger percentage afdrachtvermindering of, in het geval van zelfstandigen, een hogere aftrek S&O.

Het voordeel kon in 2009 oplopen tot maximaal 21.000 euro voor een bedrijf met S&O-medewerkers in loondienst of 5.904 euro voor een zelfstandig ondernemer. De starters krijgen extra steun omdat ze vaak problemen ondervinden bij het opstarten van een onderneming.

Ongeveer een vijfde deel van de WBSO-aanvragers valt in de categorie 'startende ondernemers'. Deze groep is in 2009 zelfs nog harder gegroeid dan de toch al sterke stijging van het totaal aantal aanvragers. Ook is een einde gekomen aan de dalende trend van het aantal zelfstandige ondernemers dat gebruik maakt van de startersfaciliteit. De definitieverruiming in de richting van ICT-diensten is voor een groot deel verantwoordelijk voor de extra instroom van startende zelfstandigen. Daarnaast echter hebben wellicht meer zelfstandig ondernemers de weg naar de WBSO gevonden doordat Agentschap NL meer op hen toegesneden workshops en specifieke informatiekkanalen inzet om deze ondernemers te bereiken.

Figuur 5. Aantal aanvragers dat gebruik maakt van de startersfaciliteit

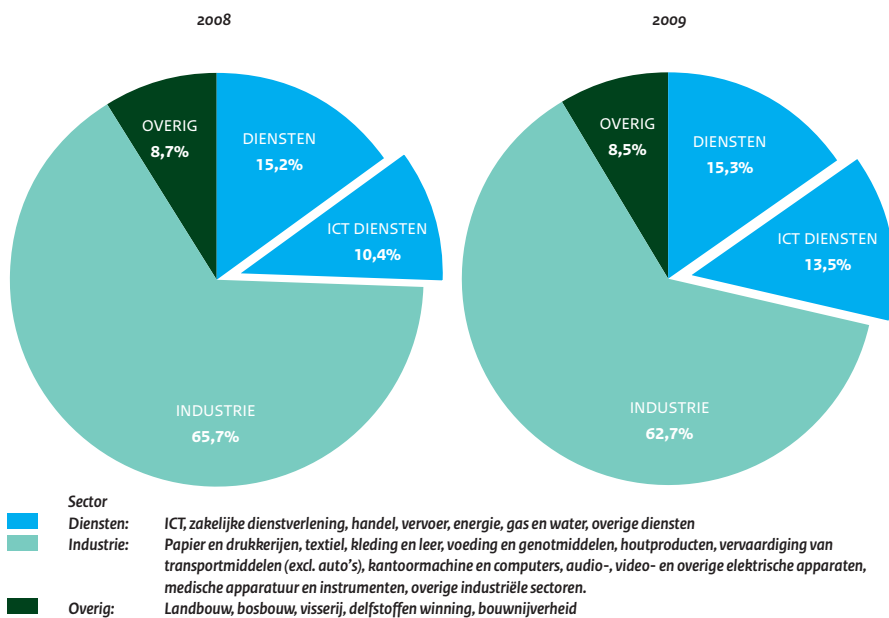
Aantal ondernemers en zelfstandigen dat gebruik maakt van de startersfaciliteit in de periode 2005 tot en met 2009

Dienstensector

Agentschap NL bestudeert regelmatig de ontwikkeling van een specifieke sector als het gaat om investeringen in S&O. Eén van die sectoren is diensten.

De dienstensector is in deze FOCUS-editie in het bijzonder interessant omdat per 1 januari 2009 de WBSO is uitgebreid met de ontwikkeling van nieuwe diensten op basis van de toepassing van programmatuur. Tot 2009 viel alleen de ontwikkeling van programmatuur zelf onder de definitie van de WBSO, maar vanaf 2009 kunnen dus ook de diensten die voortkomen uit die nieuwe programmatuur op steun van de WBSO rekenen.

In algemene zin neemt het aandeel van de dienstensector binnen de WBSO gestaag toe. De WBSO ondersteunt de 'harde' innovatie van diensten. Hieronder valt het onderzoek naar en de ontwikkeling van nieuwe producten, processen en programmatuur. In 2009 werd bijna 30 procent van de S&O-uren gemaakt in de dienstensector. In het hoofdstuk ICT-diensten zal de verdeling van het WBSO-budget nader worden beschouwd en zal ook worden ingegaan op de toevoeging van ICT-diensten aan de WBSO.

Figuur 6a en 6b. **Verdeling toegekende S&O-uren**

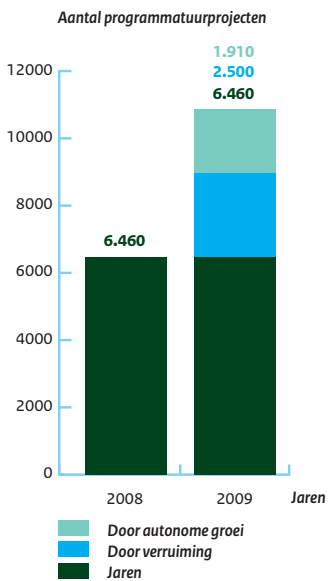
Verdeling van de toegekende S&O-uren per sector van de economie in 2008 en 2009

ICT-diensten

Om de innovatie in Nederland te bevorderen heeft het kabinet voor een aantal extra maatregelen gekozen. Eén van die maatregelen is het openstellen van de WBSO voor de ontwikkeling van innovatieve diensten met ICT per 1 januari 2009.

De verruiming is erop gericht ook de innovatie van nieuwe diensten op basis van ICT-onderzoek en -ontwikkeling beter te ondersteunen. Met deze definitieverruiming is er in 2009 een extra groep aanvragers ontstaan van zo'n 1.500 ondernemers. Deze nieuwe groep bestaat voor het overgrote deel uit kleine bedrijven met minder dan 10 medewerkers en zelfstandigen. Daarnaast hebben natuurlijk ook aanvragers uit de ICT wereld, die al eerder gebruik maakten van de WBSO, van de verruiming kunnen profiteren. Het aantal projecten dat de ontwikkeling van programmatuur ten behoeve van ICT-diensten betrof, is uitgekomen op zo'n 2.500. Een succes, want hiermee is het aantal programmatuurprojecten dat door de verruiming is ingediend en toegekend uitgekomen op ruim een vijfde deel van het totale aantal toegekende programmatuurprojecten.

Eind 2009 is onder de naam 'Diensteninnovatie en de WBSO' door het ministerie van Economische Zaken een publicatie uitgebracht dat gaat over het effect van de definitieverruiming. Dit boekje is verkrijgbaar bij postbus 51 of te downloaden op www.agentschapnl.nl/wbso.

Figuur 7. Aantal programmatuurprojecten

Toename van het aantal programmatuurprojecten in 2009 ten opzichte van 2008 door autonome groei en verruiming

Software as a service

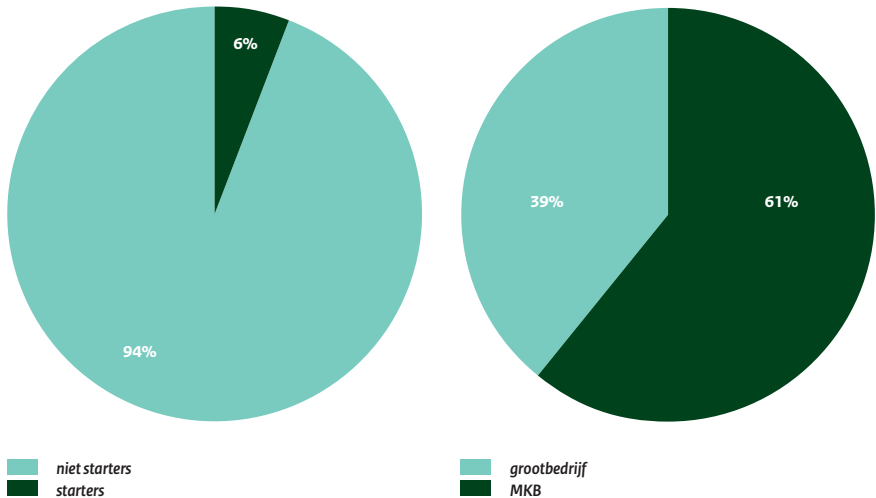
Frontier Information Technologies is erin geslaagd informatie over vliegtuigbewegingen voor een breed publiek toegankelijk te maken. Frontier ontwikkelde Casper, een innovatieve weboplossing die informatie geeft over type vliegtuig, hoogte, snelheid, richting, weersomstandigheden en baangebruik. Een project waarvoor Frontier een succesvol beroep kon doen op de WBSO.

Tijdelijke verhoging van het budget

Om het Nederlandse bedrijfsleven in tijden van economische crisis een helpende hand te bieden heeft het kabinet in het voorjaar van 2009 besloten het budget van de WBSO te verhogen met 150 miljoen euro. Met dat extra geld hoopt de overheid bedrijven beter in staat te stellen om werknemers en hun kennis binnenboord te houden en zo economisch herstel te bespoedigen.

Het extra budget is verdeeld over de WBSO-aanvragers door de tarieven van de eerste en de tweede schijf te verhogen tot respectievelijk 50 procent (was 42 procent) en 18 procent (was 14 procent), waarbij voor starters de eerste schijf is opgehoogd tot 64 procent (was 60 procent). Daarnaast is ook de lengte van de eerste schijf aangepast en wel tot 150.000 euro loonsom (was 110.000 euro). Ten slotte is het totale bedrag dat een aanvrager kan ontvangen opgetrokken tot 14 miljoen euro (was 8 miljoen).

Zeker is, dat deze tijdelijke verhoging van het budget voor meer gebruik van de WBSO heeft gezorgd. Zo'n 1000 'verborgen' of in het verleden afgehaakte S&O-bedrijven hebben door het extra geld (opnieuw) een aanvraag ingediend, die is toegekend. Verreweg het grootste gedeelte van dat geld is naar het MKB gegaan. De tijdelijke verhoging is overigens alleen gepland voor 2009 en 2010.

Figuur 8. Verdeling tijdelijke verhoging

Verdeling van de tijdelijke verhoging van het budget met 150 miljoen euro in 2009 over starters en niet starters en grootbedrijf en MKB

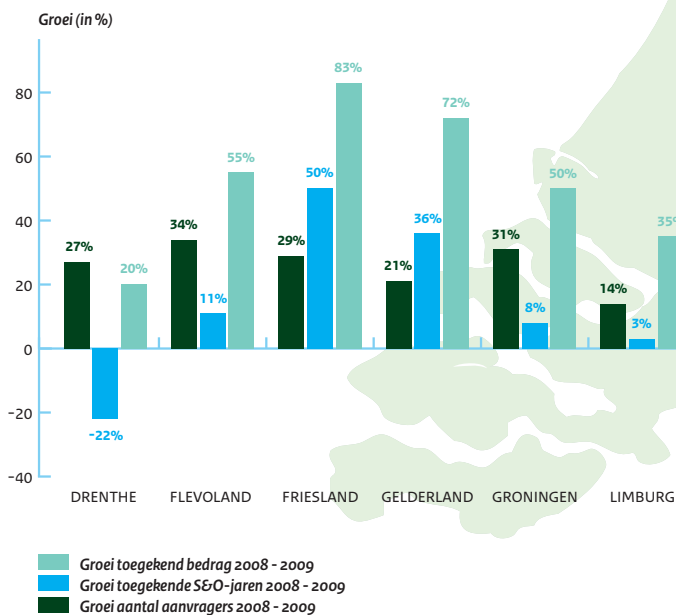

Cradle to Cradle

Tapijtfabrikant Desso werkt in een door de WBSO ondersteund project aan een nieuwe rug voor tapijttegels. Deze nieuwe rug moet dezelfde of betere tegeleigenschappen opleveren dan het gebruikelijke bitumen. Ook onderzoekt Desso de recycling van gebruikte tapijten. De uitdaging is om tegen zo laag mogelijke kosten de zuiverheid zo hoog mogelijk te krijgen.

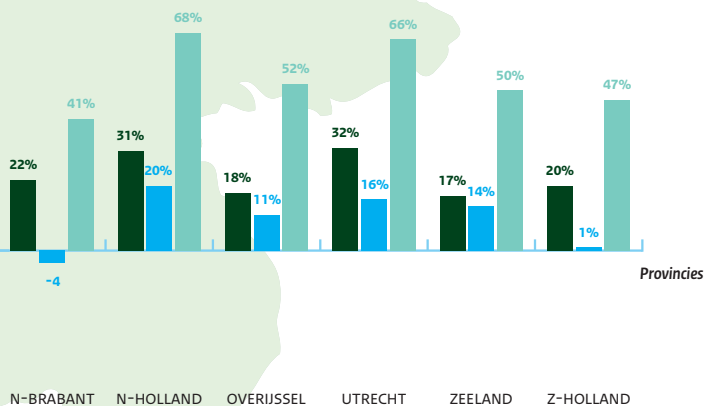
Veranderingen per provincie

De verschillen tussen provincies zijn soms groot. Per provincie is onderzocht hoeveel het aantal aanvragers, het aantal toegekende S&O-jaren en het toegekende bedrag in 2009 is veranderd ten opzichte van 2008.

In figuur 9 is per provincie weergegeven hoeveel het aantal aanvragers, het aantal toegekende S&O-jaren en het toegekende bedrag in 2009 is veranderd ten opzichte van 2008.

Landelijk zijn het aantal aanvragers, de S&O-jaren en het toegekende bedrag met respectievelijk 23 procent, 8 procent en 53 procent toegenomen. Hoewel de verschillen tussen de provincies groot zijn, profiteren zij allemaal in grote mate van de tijdelijke intensivering. Opvallend zijn met name die provincies waar het aantal aanvragers met meer dan 20 procent toeneemt, maar er niet wezenlijk meer S&O-jaren worden gemaakt of zelfs afneemt (Drente en Noord-Brabant). In deze provincies zijn vooral veel kleine bedrijven (minder dan 50 medewerkers) WBSO gaan aanvragen.

Figuur 9. Veranderingen per provincie

Toe- of afname (in %) van toegekend bedrag, toegekende S&O-jaren en totaal aantal aanvragers in 2009 ten opzichte van 2008 per provincie

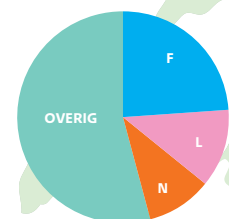
Dominant technologiegebied per provincie

In Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Gelderland vindt het meeste S&O plaats. Noord- en Zuid-Holland kenmerken zich door ICT-gerelateerde activiteiten, terwijl in Noord-Brabant en Gelderland elektrotechniek de boventoon voert.

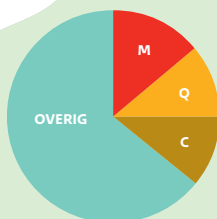
In figuur 10 is te zien welke technologiegebieden in de provincies overheersen en in hoeveel S&O-jaren in totaal per provincie is geïnvesteerd. De gegevens zijn gebaseerd op de door de bedrijven opgegeven BSI-codes.

- B *Metten, testen en instrumenten*
- C *Wetenschappen*
- D *Chemie*
- F *Medische wetenschappen*
- H *Landbouw, bosbouw en visserij*
- I *Voedingsmiddelen*
- K *Elektrotechniek*
- L *Communicatiemiddelen*
- M *Regel- en computertechniek*
- N *Werktuigbouwkunde*
- Q *Transportechniek*

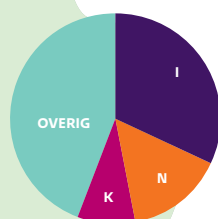

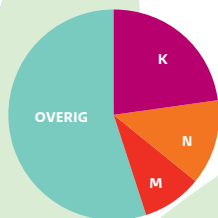
Drenthe
Totaal S&O-jaren: 912

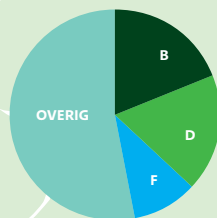
Flevoland
Totaal S&O-jaren: 851

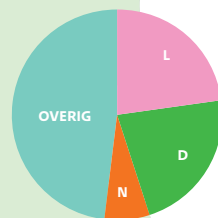
Friesland
Totaal S&O-jaren: 1525

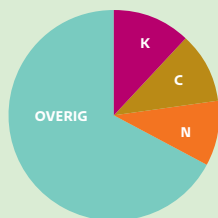
Gelderland
Totaal S&O-jaren: 8.673

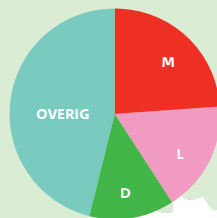
Groningen
Totaal S&O-jaren: 1.492

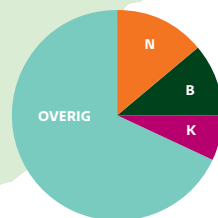
Limburg
Totaal S&O-jaren: 4.225

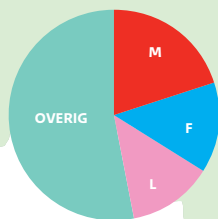
Noord-Brabant
Totaal S&O-jaren: 16.594

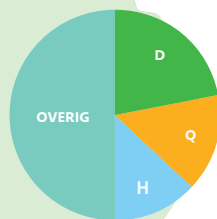
Noord-Holland
Totaal S&O-jaren: 10.713

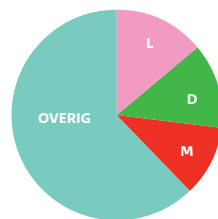
Overijssel
Totaal S&O-jaren: 5.089

Utrecht
Totaal S&O-jaren: 3.871

Zeeland
Totaal S&O-jaren: 904

Zuid-Holland
Totaal S&O-jaren: 12.744

Figuur 10. Dominant technologiegebied per provincie
Toegekend aantal S&O-jaren per provincie verspreid over de meest dominante technologiegebieden in 2009

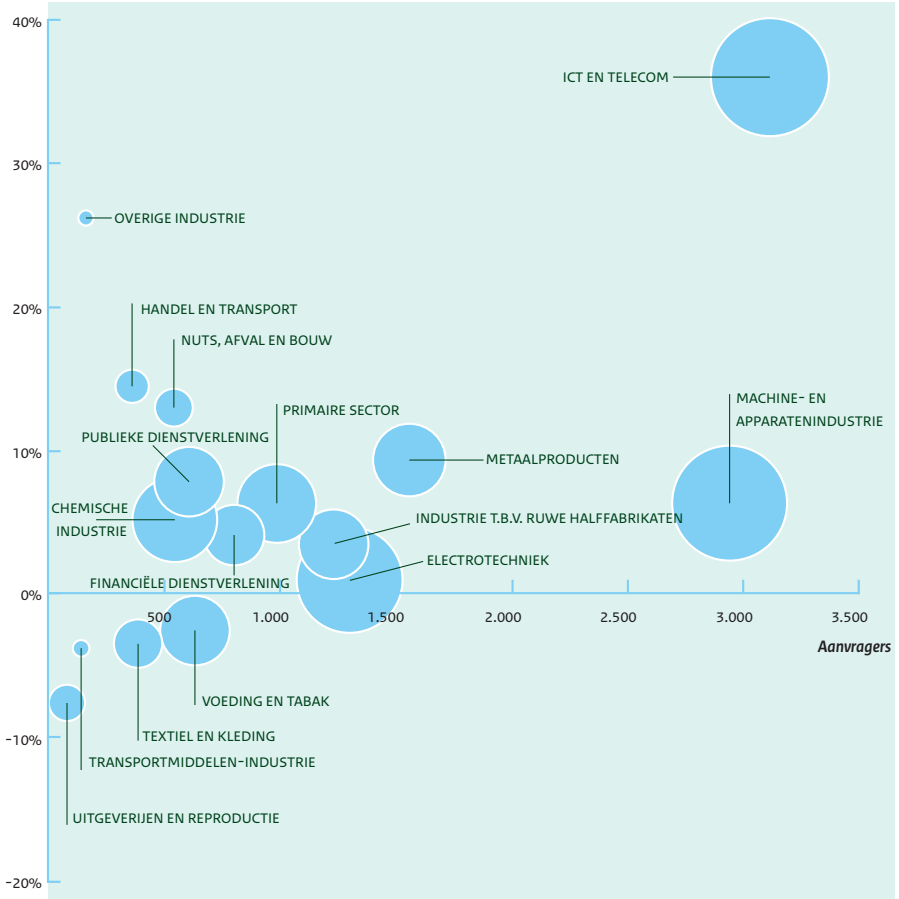
Bedrijfssectoren naar S&O-arbeidsjaren

ICT en telecom vormen samen zowel naar aantal aanvragers als naar aantal toegekende S&O-arbeidsjaren de grootste sector. Kort daarop gevolgd door de sector Machines en apparaten die naar aantal aanvragers en S&O-arbeidsjaren gemeten bijna even groot is.

In de ICT en telecom zijn in 2009 echter spectaculair meer S&O-arbeidsjaren gemaakt dan in 2008. Zoals gebleken is deze groei vooral te danken aan de definitieverruiming. Een sector die eveneens tot de grootste behoort maar een stuk minder aanvragers heeft is die van de Elektrotechniek. Grootste daler van omvang is de sector Voeding en tabak.

In figuur 11 is de groei in S&O-arbeidsjaren per sector weergegeven. Figuur 12 toont de SBI-samenstelling van de verschillende sectoren.

Groei S&O-arbeidsjaren

Figuur 11. **Bedrijfssectoren naar S&O-arbeidsjaren**

Groei (in %) van het aantal S&O-arbeidsjaren en aantal aanvragers per sector in 2009 ten opzichte van 2008 (op basis van SBI-codes)

Sector	SBI code	Aantal aanvragers	Groei toegekende S&O-jaren 2008 – 2009	Totaal toegekende S&O-jaren 2009
Primaire sector	1, 2, 5, 10, 11 en 14	994	6,2%	5.176
Voeding en tabak	15 en 16	639	-2,6%	4.228
Textiel en kleding	17, 18 en 19	141	-3,9%	242
Industrie tbv ruwe halffabrikaten¹	20, 21, 23, 25, 26 en 27	1.236	3,4%	4.118
Uitgeverijen en reproductie	22	83	-7,7%	1.045
Chemische industrie	24	549	5,1%	6.106
Metaalproductenindustrie	28	1.559	9,2%	4.363
Machine- en apparatenindustrie	29	2.956	6,2%	10.617
Elektrotechniek	30, 31, 32 en 33	1.301	0,8%	8.979
Transportmiddelenindustrie	34 en 35	389	-3,5%	1.846
Overige industrie	36	163	26,2%	224
Nuts, afval en bouw	37, 40, 41 en 45	538	12,9%	1.177
Handel en transport	50, 51, 52, 55, 60, 61, 62, 63, 70 en 71	360	14,5%	957
ICT en telecom	64 en 72	3.120	36,0%	11.198
Financiële dienstverlening	65, 66, 67 en 74	809	3,9%	3.125
Publieke dienstverlening	75, 80, 85, 90, 92, 93 en 99	606	7,8%	4.193

¹ hout, kurk, riet, papier, karton, aardolie, steenkool, rubber, kunststof, glas, aardewerk, cement, kalk en metaal

Figuur 12. SBI-samenstelling bedrijfssectoren

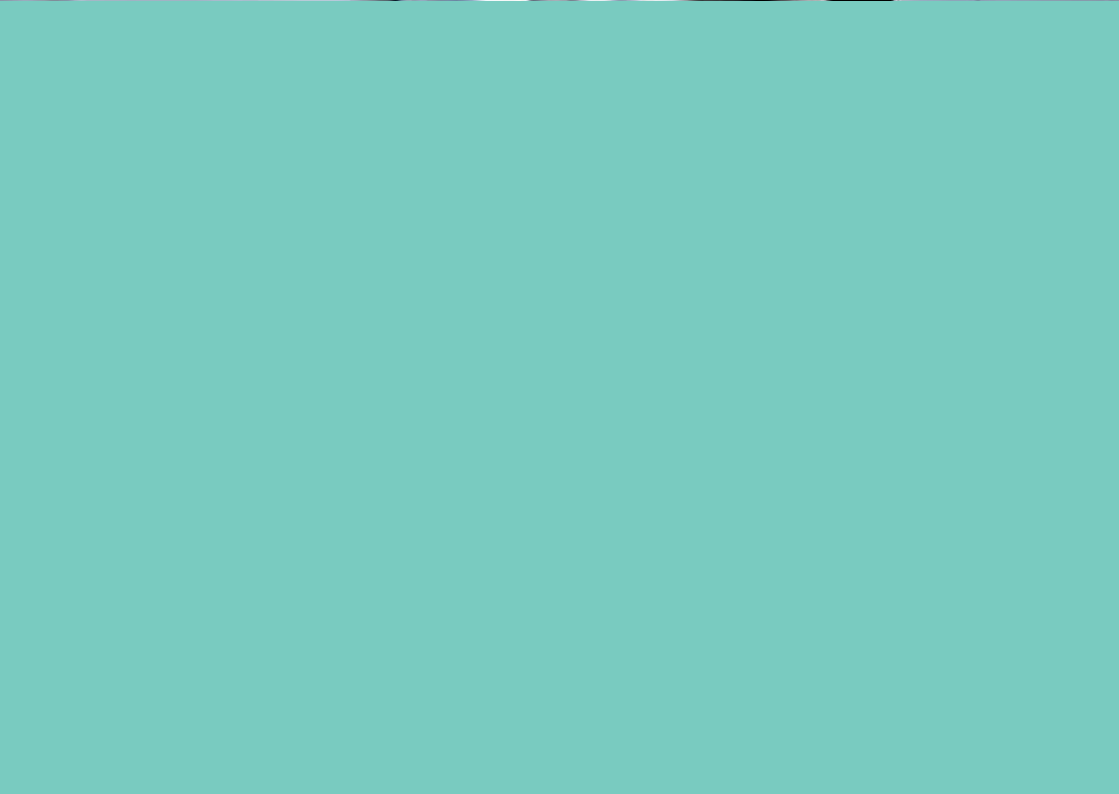
Groei (in %) van het aantal S&O-arbeidsjaren en aantal aanvragers per sector in 2009 ten opzichte van 2008 (op basis van SBI-codes)

Software as a service

Nu de technologie zo ver is dat machines op afstand bediend kunnen worden kan dure, geavanceerde apparatuur met andere bedrijven worden gedeeld. Novay ontwikkelde met hulp van de WBSO samen met Corus, Philips, FEI en de Universiteit van Amsterdam 'Collaboratory', een dienst waarbij bedrijven gebruik kunnen maken van elkaars geavanceerde apparatuur. Hierdoor is het gebruik van kostbare apparatuur ook voor kleine bedrijven binnen handbereik komen te liggen.

De WBSO

De WBSO is een initiatief van het ministerie van Economische Zaken. NL Innovatie, een onderdeel van Agentschap NL, verzorgt de uitvoering. Bedrijven kunnen het financiële voordeel van de WBSO verrekenen met de Belastingdienst.

Meer informatie

Wilt u meer informatie, kijkt u dan op de website van de WBSO:
www.agentschapnl.nl/wbso.

De helpdesk van de WBSO

Hebt u vragen, dan kunt u bellen met de helpdesk WBSO, T +31 (0) 88 602 35 54 of e-mailen naar wbso@agentschapnl.nl.

De helpdesk e-diensten

Hier kunt u terecht voor vragen over het indienen via internet en certificaten. De helpdesk e-diensten is te bereiken via T +31 (0) 88 602 59 99 of e-mail naar ei_beheerder@agentschapnl.nl.

De Belastingdienst

Financiële verrekening

Voor vragen over de financiële verrekening van de WBSO kunt u contact opnemen met de Belastingtelefoon (telefoonnummer +31 (0) 80 005 43) of met het Belastingdienstkantoor waar uw onderneming onder valt.

Innovatiebox

Per 1 januari 2010 is de innovatiebox ingevoerd om innovatiefonderzoek door ondernemers fiscaal te stimuleren. Informatie over de innovatiebox vindt u op de website van de Belastingdienst. Daar vindt u ook een lijst met contactpersonen die u kunt benaderen als u vragen heeft over het gebruik van de innovatiebox.

Eén ingang voor innovatie informatie

Wilt u innoveren en u zoekt hulp en advies? Bekijk dan het overzicht van de fiscale instrumenten, financieringsmogelijkheden, regelingen, programma's en projecten op de internetsite van Agentschap NL: www.agentschapnl.nl/innovatie.

Dit is een publicatie van:

Agentschap NL
NL Innovatie
Hanzelaan 310
Postbus 10073 | 8000 GB Zwolle

Helpdesk WBSO
T +31 (0) 88 602 35 54
I www.agentschapnl.nl/wbso
E wbso@agentschapnl.nl

© Agentschap NL | juni 2010
Publicatie-nr. 1WBSO1004

*Hoewel deze publicatie met de grootst
mogelijke zorg is samengesteld kan
Agentschap NL geen enkele aansprakelijkheid
aanvaarden voor eventuele fouten.*

Agentschap NL is een agentschap van het ministerie van Economische Zaken. Agentschap NL voert beleid uit voor diverse ministeries als het gaat om duurzaamheid, innovatie en internationaal. Agentschap NL is hét aanspreekpunt voor bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Voor informatie en advies, financiering, netwerken en wet- en regelgeving.

De divisie NL Innovatie helpt ondernemend Nederland bij innovaties. Met geld, kennis en contacten.